

Dommedag er aflyst

- eller er den?

*Hvor alvorlige er verdens miljøproblemer -
og hvordan forholder vi os til dem*

Af Jørgen Knudsen, civilingeniør

Dommedag er aflyst!.. eller i det mindste udskudt." "Klodens sande tilstand". Med disse overskrifter har flere "miljø-guruer" markeret sig i de seneste år med artikler, kronikker og bøger, der forsøger at slå koldt vand i blodet på alle os, der kan ængstes ved daglig avislæsning og TV-rapporter om naturkatastrofer, miljøforurening, global opvarmning, huller i ozonlaget osv.

De forsøger med overbevisende eksempler at fastslå, hvor lyse fremtidsudsigterne er for vor jord og lukke munden på alle miljø-pessimister.

På vor hjemlige mediehimmel har Bjørn Lomborg fra Institut for Statsvidenskab ved Århus Universitet sammen med seks studerende fremført sine angreb på miljø-pessimisterne i fire kronikker i Politiken i begyndelsen af 1998. Her gør han sig bemærket ved nye og kontrover-

sielle synspunkter på flere miljøspørgsmål, dog først og fremmest ved et opgør med forsigtighedsprincippet i dansk miljøpolitik.

Fremtidsforskeren Martin Ågerup gør i sin bog "Dommedag er aflyst", med undertitlen "Velstand og fremgang i det 21. århundrede", op med det sortsyn og de dommedags-

profetier, som mange politikere og miljøorganisationsfolk giver udtryk for i bl.a. debatten om drivhuseffekten - og som ledte frem til aftalerne på klimatopmødet i Kyoto i december 1997, hvor man besluttede, at I-landene over de næste 10-14 år skulle reducere deres udledning af CO₂ med mellem 6-8% i forhold til 1990-niveauet.

Omkostningerne ved Kyoto-aftalen vil blive enorme. Beregningerne viser, at selv et konservativt skøn over omkostningerne ved en stabilisering på 1990-niveauet løber op i tre tusind milliarder om året på verdensplan - eller mere end tre gange Danmarks nationalprodukt.

Vi skal ikke frådse med ressourcerne - men vi kan ikke 'frelse' verden fra de truende miljøkatastrofer, som venter.

Men hvis det er prisen for at redde vor jord fra en klimakatastrofe, så er det vel pengene værd?

Problemet er bare, at det er særdeles usikkert, hvor stor en rolle den menneskeskabte CO₂-udledning spiller. Faktum er, at den globale temperaturstigning i de seneste 100 år har været mindst to-tre gange mindre, end de fleste computermodeleberegninger har forudsagt. Den er på lidt under en halv grad celsius, og hovedparten af stigningen er sket før 1940, medens langt hovedparten af de menneskeskabte drivhusgasser er sendt ud i atmosfæren efter 1940.

Der er andre faktorer, der også kan spille ind. Vore egne klimaforskere på DMI har påvist, at temperaturstigninger på en halv grad celsius i de seneste hundrede år falder sammen med en øget aktivitet fra solen (flere solpletter), hvilket påvirker skydækket på jorden og dermed temperaturen. Dermed har forskningen i de seneste 10 år, hvad angår CO₂, gjort det mere sandsynligt, at den klimamæssige effekt af menneskeskabte CO₂-udledninger er tæt ved nul.

Andre eksperter bl.a. lederen af World Watch Institute, Lester Brown, der hvert år udgiver rapporten "Verdens tilstand", ser langt mere alvorligt på klodens miljøproblemer og med ham de fleste af vore egne ledende politikere. Det er jo dem, der har magt til at foretage indgreb over for befolkningen, hvis de føler sig overbeviste om truende miljøproblemer.

Om det aktuelle problem med drivhuseffekten har et flertal af verdens nationer i Kyoto-aftalen besluttet at bringe forsigtighedsprincippet i anvendelse, selv om det vil koste umådelige summer.

Problemet med vandressourcer

En af de ressourcer, som man i fremtiden vil fokusere mest på, er rent vand. Selv om jorden er en meget vandrig planet, kan kun en meget lille del af vandet uden videre anvendes. Blot 2,5 procent af jordens samlede vandmasser er nemlig ferske, heraf er to-tredjedele bundet i gletschere og iskapper (indlandsisen på Grønland), og det forekommer i meget tyndt befolkede områder. Det efterlader mindre end én procent ferskvand til planter, dyr og mennesker. Hvis denne ene procent

ferskvand lå, hvor man havde brug for det, så var problemet ikke så stort - men det er desværre ikke tilfældet.

Ferskvandsressourcerne er meget ujævnt fordelt. Kun 10 af verdens lande disponerer over 65 procent af ressourcerne. Derfor lever halvdelen milliard mennesker eller ca. 20 procent af jordens befolkning i dag uden adgang til rent drikkevand. Knap en halv milliard mennesker lever i lande, der bruger så mange af deres vandressourcer, at manglen på vand truer den nødvendige udvikling i industri og landbrug og dermed også den nationale handelsbalance.

Landbruget er den store "synder"

Ifølge Verdensbanken står landbruget for 73 procent af det globale vandforbrug, og landbruget er ikke just specielt vandbesparende. Det "koster" ca. 1000 tons vand at dyrke et ton korn i de tørre lande, som mangler naturlig nedbør, og det "koster" ca. 2000 tons vand til kunstig vanding at dyrke et ton ris i Kina. Værst ser det ud i Asien, der kunstvander mere end halvdelen af de opdyrkede arealer. Hele 82 procent af Asiens vandforbrug går ifølge Verdensbanken til kunstvanding.

Kan vi blive ved med at bruge rent drikkevand i de kvantiteter, som vi er vant til i Vesten? Senest om 20-30 år vil tilgangen af ferskvand stramme til, advarer UNESCO. De skønner, at det globale forbrug af vand vil stige fra i dag, hvor det er ca. 30 procent af den samlede tilgængelige vandressource til 40 procent i år 2025, og presset på vandforbruget bliver ikke mindre af, at den hastigt voksende verdensbefolkning også forventer en bedre levestandard.

I en landsby i Afrika bruges der i dag gennemsnitligt omkring 20 liter vand om dagen pr. person, men det vil få uoverstigelige konsekvenser, hvis man her lige pludselig skulle op på det danske husholdningsniveau på gennemsnitligt 145 liter om dagen pr. person, for ikke at tale om det gennemsnitlige niveau for amerikaneren, nemlig 600 liter pr. døgn. Vand er således fremtidens guld, der vil få større betydning end olie, kul og andre råstoffer.

Flere og flere skal deles om det samme, stadigt mere forurenet vand. De fattige landes vandressourcer svinde ind, og forurening, som skyldes mangel på kloakker og rensningsanlæg, betyder omfattende spredning af vandoverførte sygdomme, som diarré eller dysenteri, der hvert år tager livet af fem millioner mennesker.

Der er nok ingen, der kan se en realistisk løsning på verdens kommende ferskvandsproblemer, og det vil utvivlsomt føre til hungerkatastrofer og borgerkrige om det tilgængelige og sparsomme vand, sygdomme og en fattigdom, som vil blive ubeskrivelig.

Hvad skal vi gøre?

Hvordan skal vi så som kristne forholde os til verdens miljø- og ressourceproblemer, og til de forskellige

Vi har som kristne et stort ansvar for, hvordan vi forvalter den jord, som vi har fået, og som vi er sat til at leve på.

eksperter modstridende profetier om vor klodes fremtid?

Skal vi regne med dem, der siger, "Dommedag er aflyst", og at menneskets snilde og opfindsomhed, den teknologiske udvikling, langsomt, men sikkert løser alle vore miljøproblemer? Eller skal vi stole på miljø-pessimisterne og græde og jamre sammen med dem, mens vi afventer, at den ene katastrofe afløser den anden?

Vi har som kristne et stort ansvar for, hvordan vi forvalter den jord, som vi har fået, og som vi er sat til at leve på. Vi bør hver især med vores livsførelse, vort forbrug, vores holdninger til naturen, tænke grønt og gøre, hvad vi kan, i vore små cirkler, for at forurene så lidt som muligt. Det betyder, at vi ikke frådser med ressourcer som vand, el, olie og benzin osv. Men vi kan ikke "frelse" verden fra de på nogle områder truende miljøkatastrofer, som venter.

Efter syndefaldet har djævelen, denne verdens fyrste, og den ondskab, han bragte ind i menneskets sjæl og sind, fordærvet verden siden. Det smitter også af på den måde, som mennesker forvalter denne jords gudgivne ressourcer.

Gud griber ind

Så længe ugudelighed, egoisme, magtsyge og misundelse styrer og fordele ressourcerne, så vil det gå mod enden. Problemerne bliver ikke mindre for millioner af mennesker, når naturen (eller Gud?) viser sin magt ved at sende naturkatastrofer over forskellige dele af verden. Vi har i år set århundreders værste tørke i USA, med ødelagte afgrøder, skovbrande og mangel på vand som resultat. På den anden side af kloden samtidig ekstreme oversvømmelser i Asien efter tyfoner med regnstorme. La Nina (pigen) har slået til igen, efter El Niño (drengen) hærgede ved Latinamerikas lange kyst for ca. 18 måneder siden - ja, så bliver problemerne ikke mindre for millioner af mennesker.

Guds Ord, som vi må regne med frem for at lytte til verdens dommedagsprofetier eller til dem, der siger: "Fred, fred og ingen fare." siger jo klart, at denne verden "går mod sin undergang" (1. Kor. 7:31). Menneskets

ondskab vil ingen grænser kende, og alle vil hytte deres eget skind, selv om det bliver på bekostning af de andre. Gud udslettet den første verden med syndfloden, da ondskaben var fuldmånen. På den måde vil Gud ikke gribe ind igen. Det ved vi, for det har Han lovet, men en dag vil Gud gribe ind igen, og den nuværende jord vil forgå "på Herrens dag" (2. Pet. 3:10).

Om Gud vil lade menneskeslægten "hjælpe" Ham med at gøre denne klode umulig at leve på, ved jeg ikke, men Bibelen lærer os flere steder, at menneskets levevis og gudsforhold smitter af på naturens tilstand - miljøet (Hos. 4:3-4, Jer. 12:4, Ez. 15:8, Mika 7:13 og Sal. 107:33.34). Lad os give agt på det, som vi ser og hører, også om miljøets truede fremtid, men lad os frem for alt følge apostlen Peter i hans anvisninger i 2. Pet. 3:11-12:

"Da nu alle disse ting må gå i opløsning, hvor helligt og gudfrygtigt bør I da ikke leve, mens I venter på, ja, fremskynder Guds dags komme, da himlene skal gå op i luer og elementerne komme i brand og smelte." Lad os glæde os til "...at der en dag bliver nye himle og en ny jord, hvor retfærdighed bor." (2. Pet. 3:13).

Perspektiv gennem Bibelen 12. seminar

Forudbestemmelse og fri vilje, hvordan hænger det sammen?

Odense C:

LMS lokaler, Vesterbro 9B

Lørdag den 29. januar

København:

Nazaræernes Kirke, Højnæsvej 60

Lørdag den 5. februar

Begge dage fra kl. 9.45 - 15.30

Seminaret vil bl.a. komme ind på arvesynd, fri vilje, Guds nådes suverænitæt og udvælgelse. Desuden bliver der en gennemgang af de forskellige læresætninger om udvælgelse i kirkehistorien.

Vel mødt!

Traditionens

magt

Dette er den 7. artikel om kirkens forhold til Skriftens autoritet. Denne artikel ser på traditionens indflydelse og magt og den uenighed, der opstår, når traditioner får en for dominerende betydning for den enkelte menighed.

Af Louis Nielsen

I den forrige artikel understregede vi, hvor afgørende vigtigt det er for kirken at holde fast ved overleveringen fra Jesus og apostlene. Men ordet "tradition" dækker sædvanligvis over mere end den apostolske overlevering.

Da hvert kirkesamfund har sin egen historie, har den også sin egen tradition, ud fra hvilken den forstår sig selv og bedømmer - og måske dømmer - de andre. Ofte er denne tradition mere afgørende for os end Traditionen, overleveringen fra apostlene.

Traditionen med lille t virker ofte splittende, hvor traditionen med stort T virker samlende. Det er trist, men såre menneskeligt, at det er sådan. Det var f.eks. sådan i Korinth, og Paulus anså det ikke for at være et tegn på modenhed og åndelighed, men snarere et tegn på umodenhed og kødelighed. Den vurdering bør også vi skrive os bag øre.

Faren ved én stor personlighed

En menigheds grundlægger eller andre store personligheder virker ofte som trendsættere. Det er der ikke noget forkert ved, så længe det er klart, at det er efterfølgelsen af Jesus og hans vej, der er målet, og lederen kun fungerer

er som eksempel. Betænkeligt bliver det først, når alting måles og vurderes efter, hvad lederen NN synes. Hvis man mener, at det nærmest er blasfemisk, at NN, som alle andre mennesker, kan tage fejl, så træder NN mere og mere ind og optager den plads, som alene tilkommer Herren selv.

Sådan har det været, og sådan er det tragisk nok i flere menigheder. Det er formodentlig en af grundene til, at Det nye Testaments ideal altid er det delte lederskab. Tilstedeværelsen af en Diotrefes (3 Joh 9-10) er aldrig ønskelig for nogen menighed.

Men også en menigheds historiske rødder er afgørende for, hvilken slags menighed den er, og hvad den lægger vægt på. Nogle kirker, som f.eks. den romersk-katolske og flere af de protestantiske hovedkirker, er bundet af det, man kalder "kanonisk lov". I sådanne kirker er friheden rimelig begrænset, og kirkeret spiller en større rolle end sund bibeludlægning.

Traditionen med lille t har her fået en større plads end Skriften. Tendensen for alle kirker, efterhånden som de får år på bagen, går desværre i den retning. Det føles altid tryggere at gå efter det sikre end at arbejde med Skriften og dermed uundgåeligt komme til at stille spørgsmål til traditionen.

Holdningen til "lægfolket"

I nogle kirker skelner man også mellem "ordineret" og "læg" og gør det af og til så skarpt, at det "almindelige præstedømme" næsten ikke er til at få øje på. Uden at ville i strid med nogen, som har dette kirkesyn, mener jeg, at denne skelnen har haft flere skadelige virkninger på kirkens liv og vidnesbyrd end positive.

Den har ofte fået de ordinerede til at føle sig bedreviddende og stående på et højere trin end det jævne kirkefolk. Omvendt har "lægfolket" ofte følt, at de ikke havde noget rigtigt ansvar for kirken, og at det var op til præsterne at afgøre, hvad der er sand kristendom. Det billede er ofte vendt i dag.

Tilbage står den mere traditionsbundne skelnen mellem de indviede præster og lægfolket, selvom man i protestantismen lægger afstand til den katolske og de ortodokse kirkers forestilling om præsteskab som et ofrende præsteskab.

Inden for vore rækker er der måske også en række traditioner med lille t, som får lov til at sætte skel mellem brødre og søstre på en uheldig, umoden og splittende måde. Lad mig trække nogle eksempler frem.

Forskellige former for gudstjeneste

Der er forskellige måder at holde gudstjenester på og fejre nadver eller brødsbrydelse på. I nogle evangelikale menigheder indtager nadveren eller brødsbrydelsen en meget fremtrædende plads, uden at nadveren dog opfattes sakramentalt. Snarere er den et mindemåltid, og den ledsagende gudstjeneste er en taksigelses- og meditationsgudstjeneste med centrum i det, Jesus har gjort for os, snarere end til gensidig og indbyrdes opbyggelse.

Der er intet at indvende mod den praksis, men man bør ikke forvente, at alle andre evangelikale kristne fejrer nadveren præcis på denne måde. Man bør også være åben for andres måde at gøre det på og ikke afholde sig fra at have nadverfællesskab med dem.

I andre menigheder igen er Ordets forkyndelse det faste og dominerende led i enhver gudstjeneste. Det er der afgjort nytestamentligt belæg for, for "Kristi ord bør i rigt mål bo hos os", men igen bør det ikke få os til at lægge afstand til menigheder, hvor ordets forkyndelse må dele plads med "lovsang".

Nogle menigheder (efterhånden er de få) praktiserer strengt forordningen: "Som i alle de helliges menigheder skal kvinderne tie stille i menighederne" (1 Kor 14:34).

Andre menigheder lader kvinder indtage særdeles synlige tjenester i afviklingen af gudstjenesten. I dette tilfælde synes der at være bibelsk begrundelse for den mere begrænsede brug af søstrenes offentlige tjeneste, men igen er det ikke et punkt, vi bør lægge så megen vægt på. Det skal ikke afholde os fra fællesskab med menigheder, der har den mere åbne holdning.

Det betyder ikke, at de her berørte forskelle er uden betydning, blot, at de ikke er så væsentlige, at de bør

afholde os fra at have fællesskab med hinanden og trække på hinandens ressourcer.

Absolutte sandheder

Der er også mellem evangelikale kristne forskellige måder at tolke Skriftens budskab på. Fælles for os er, at vi anerkender Skriftens autoritet og guddommelige inspiration, at vi går ind for den objektive forsoning, at troen på Jesus Kristus, som Guds Søn og som sandt menneske, er nødvendig til frelse, og at et liv i guds frygt og helliged hører med til det at være kristen. Vi tror også på den kommende dom, på det evige liv i Himlen hos Gud, såvel som på evig fortabelse.

Troen på disse ting har vi fælles med evangeliske (lutherske) kristne fra Indre Mission og Luthersk Mission og med Folkekirkens højrefløj i det hele taget. Det er sandheder, som er absolutte og nødvendige til frelse - sandheder, som samler og konstituerer menigheden eller kirken. Alt det øvrige er sekundært og områder, hvor vi kan indrømme hinanden stor frihed og være enige om at være uenige med gensidig respekt og tolerance over for hinanden.

 Tradition med lille t må
aldrig træde i stedet
for at følge Jesus og at
lytte til Åndens tale til
menighederne. Faren ved al
tradition er præcis denne,
at den kan blive vor
egentlige religion.

Tro mod vor egen menighed

Alle de retninger, som reformatorisk kristendom er opsplittet i, er et broget vidnesbyrd om, at der er store forskelle på, hvordan kirken er opbygget og fungerer i det daglige.

Som regel forbliver vi livet igennem, der hvor vi mødte evangeliet eller i det kristne miljø, vi voksede op i. Her kan vi bedst lide at være, og vi mener, at alle kirker bør være sådan. Det er sjældent, at det er selvstændige bibelstudier, som leder os til den kirke, vi er i; kirken er noget, vi tager med os gennem livet, som vi tager

“Det er hovmod, hvis vi gør vore dogmatiske formuleringer til fuldt dækkende udtryk.”

øvrige baggrund med os. Men vi glemmer nemt at holde andre kristne til gode, når vi ikke kan forstå, at de ikke synes, at vor måde at være kirke på er den mest bibelske.

De retningslinier, Det nye Testamente anviser for, hvordan kirken skal opbygges, tillader mange variationer, og må mere opfattes som traditioner med lille t end Traditionen med stort T. Så længe Det nye Testaments tilrettevisninger ikke direkte krænktes og modarbejdes af den måde, vi indretter kirken på, så er der ikke noget galt i at følge traditioner med lille t.

Disse traditioner har vi også frihed til at ændre, hvis vi har afgørende grunde til at gøre det. Tradition med lille t, uanset hvor dyrebare den end er for os, må aldrig træde i stedet for at følge Jesus og at lytte til Åndens tale til menighederne. Faren ved al tradition er præcis denne, at den kan blive vor egentlige religion.

Modsætninger mødes og brydes

Vi tror alle på Guds udvælgelse af de troende, men mange af os forholder sig mere tøvende med hensyn til læren om, at nogle skulle være udvalgt til fortabelse, ligesom vi finder det yderst vanskeligt at forene med Skriftens vidnesbyrd, at Kristus kun er død for de udvalgte.

Langt den overvejende del af os tror også, at Gud bevarer dem, som tilhører Kristus, så de ikke går fortabt. Men vi ønsker også at formane hinanden til at blive i Kristus og holde fast ved bekendelsen. Realistisk indrømmer vi, at vi kender eksempler på frafald af mennesker, som vi troede var oprigtige kristne.

Vi tror, at det ikke er muligt for noget menneske at tage imod Kristus og blive født på ny, uden at Faderen drager det, og Helligånden åbner øjne og hjerte for den levende tro. Lige så vigtigt er det for os at kalde mennesker til at tro evangeliet og tage imod Guds nådegave i Kristus Jesus.

Vi tror også, at helliggørelse er Guds værk ved hans Ånd og hans ord, men lige så fuldt må vi lade os hellige.

Det er naturligvis muligt at udarbejde en systematisk teologi om disse ting med logikken som overdommer, så det ene gensidigt udelukker det andet. Det var f.eks. Calvin og hans efterfølgere af lærde teologer sande mestre i.

Men sker det ikke på en eller anden måde på bekostning af Skriften, som insisterer på at sige begge dele, ofte endda skarpt, så det ikke er til at tage fejl af? Det er at foretrække at underordne sig Skriften og lade modsætningerne stå som modsætninger og forkynde dem, som modsætninger.

Vi må lade modsætningerne få lov til at mødes og brydes, både i livet og i troen. Så længe vi ønsker at

bygge vor tro på en bibelsk teologi, kommer vi ikke uden om modsigelsen og paradokset, men mange af os kan ikke leve med det.

Derfor har kirken altid søgt at opbygge en systematisk teologi, som er logisk sammenhængende, og som kan stille tingene klart op i enten eller kategorier. Den teologi kan vi derefter bruge til at bekæmpe hinanden med og blive opblæste af. Det er den mindre skønne bagside af medaljen.

Havde Gud villet, at vi skulle have en sådan teologi, havde han selv givet os den, og ikke givet os sit ord i den skikkelse, vi nu engang har fået det i. Ikke mindst i teologi og i teologiske formuleringer er det afgørende at kunne skele mellem Traditionen og traditionerne.

Følgende ord fra et interview med Ole Skjerbæk Madsen er værd at afrunde denne del af vor artikel med:

“Vi har en tendens til at holde os til det konforme. Læresætninger skal rumme bestemte kodeord for at være sande. Men det er hovmod, hvis vi gør vore dogmatiske formuleringer til fuldt dækkende udtryk. Jeg siger ikke, at dogmatik er overflødig. Det skal til, men vi må hele tiden forstå det som tilnærmelser. Der er ikke noget udsagn om Gud, der er udtømmende for Guds væsen. Vi er altid henvist til at genspejle Guds kærlighed og virkelighed i ord, handlinger og holdninger så godt, vi kan. Men vi kan aldrig gøre det udtømmende. Hvis ikke man forstår det, ender vi vel med at dyrke vores udsagn frem for at dyrke Gud”.

Dispensationalisme

Et andet felt, som har skabt splittelser og stridigheder evangelikale kristne imellem, er dispensationalisme kontra ikke-dispensationalisme. Dispensationalismen er et barn af J.N. Darby (1800-1882) og de profetiske konferencer, som dengang samlede mange mennesker.

Særligt gennem The Scofield Bible og især i U.S.A. er dispensationalismen blevet meget udbredt og populær. Dispensationalismen opdeler frelseshistorien i en række tidsaldrer (“dispensations”) og hævder nu, at Gud har anvendt forskellige metoder og principper i sin handling til menneskets frelse i de forskellige “dispensations” (“tidshusholdninger” har man tidligere oversat det). Sådan som Gud handler i “nådens tidshusholdning”, som er kirkens tidsalder, den efterapostoliske tidsalder, handlede han ikke, medens Jesus var på jorden og handlede han ikke, efter at Jesus er kommet igen.

Skal vi forstå Skriften, er det derfor vigtigt, at vi skelner mellem tiderne. Jesu budskab i f.eks. Mattæus-Evangeliet inklusiv bjergprædiken er ikke for den nuværende tidsalder, men gælder rigets tidsalder, som er de år, hvor Jesus vandrede omkring med sine disciple, og atter når

han kommer igen efter at have borttrykket sin menighed.

Der er uden tvivl indsiget at hente i enkelte elementer af den dispensationalistiske tilgang til Skriften, men som et samlet system bryder det kontinuiteten i Bibelen fremadskridende åbenbaring, ligesom det er helt klart, at den er noget, man udefra lægger ned over Skriften. Det er ikke noget, som Skriften selv lægger frem for dagen. Men igen bør det være muligt at respektere hinanden, så vi ikke lader forskellene mellem os skabe splittelse, som det ofte har været tilfældet, ikke mindst i U.S.A.

Forskelle på Åndens virke

Igen er der forskelle på den måde, vi ser på "nådegaverne" og Åndens virke på. Desværre er forholdet mellem karismatikere og ikke-karismatikere ofte så anspændt, at karismatikere ikke føler sig hjemmehørende i den evangelikale lejr, som de ser, som befolkningen af "mørkemænd" og lyseglukkere. Omvendt ser de evangelikale på karismatikere som naive, blåøjede, vidtløftige, ja måske ligefrem fusentaster og charlataner.

Sådan fyger skældsordene over hegnene.

Vrangbilleder og fjendebilleder har vi alle sammen let ved at danne af hinanden, men sandheden er, at vi har brug for hinanden. For som en pinsemand med henvisning til Paulus' ord i 2 Kor 4:7 har udtrykt det:

"I (evangelikale) lægger eftertrykket på "lerkarret", medens vi pinsemænd mere er optaget af "skatten".

Det bør aldrig være et enten eller, men et både og. For kristen forkyndelse og kristent liv er centreret i Kristi kors med den svaghed og skam, som er knyttet til korset, og vi er skrøbelige lerkar, som let går i stykker og brydes ned.

Men vi har også skatten, Guds rigdom på herlighed, som Helligånden i os er et pant på. Fuldkommenheden er ikke nu og kommer først, når Kristus kommer igen, men Kristus er i os som herlighedens håb, og kristenlivet er også herligt, løftet og fyldt af glæde.

Det nye Testamente holder os ikke fast i en evig jammer og elendighed, selvom det tydeligt vidner om, at "også vi, som har Ånden som førstegrøde, sukker i forventning om barnekår, vort legemes forløsning". Vi må selv af og til sukke: "Jeg elendige menneske! Hvem skal fri mig fra dette dødens legeme?". Men det peger også på den hjælp, Ånden kommer til os med, både som en modspiller mod kødet, og som kraft og styrke til at leve sejrrikt og til Guds ære.

Kirken har sine mørke stunder og kender til tilbageslag, tvivlrådighed og mismod, endda til nederlag. Det er ligefrem en del af hemmeligheden omkring kirkens eksistens. Men den kender også til Guds overvældende kraft, "kraften ovenfra", som Jesus lovede at sende.

Nådegaverne er en del af denne kraft, ligesom gaver, der på synlig vis demonstrerer Guds nærhed, er det. At disse gaver skulle være tilbagekaldt efter apostlenes tidsalder er der intet bibelsk belæg for at hævde, ej heller er der noget erfaringsmæssigt grundlag at hævde det på. "Det fuldkomne", Paulus taler om i 1 Kor 13:10, er ikke den nytestamentlige kanon, men den kommende herlighed.

Gud er den suveræne giver

Men det er også klart, at nådegaverne, og de ekstraordinære markeringer af Guds nærhed, er gaver, Gud giver suverænt til sin menighed, når det behager ham at gøre så. Vi kan ved vor levevis "udslukke Ånden" eller "gøre Helligånden sorg" (det kan vi også gøre med vor teologi og praksis). Dette kan være årsagen til, at vi ikke oplever disse gaver.

Men vi kan også have alle disse gaver og dog være kødelige, sådan som korintherne, der var yderst kødelige, ja ligefrem "sjælelige".

Karismatikere og evangelikale behøver hinanden. Evangelikale kan holde karismatikere fast ved det grundlæggende, karismatikere kan hindre, at evangelikale låses fast i dogmatisme, goldhed og stivhed.

Gør vi regnebrættet op, er der plusser og minusser ved traditionerne med lille t. De er uundgåelige, som de også er nødvendige. Faren er, at vi kommer til at sidde så fast i traditionerne, at vi ikke kan bevæge os, når det er ønskeligt og nødvendigt. Vi må kunne pakke teltet sammen, når skystøtten løfter sig.

Vi kan blive så fascinerede af vor egen tradition, at vi identificerer den med traditionen med stort T og ikke ser nogen værdi ved de andres tradition. Det bedste værn mod det er at være optaget af at følge Jesus. Han alene er "Vejen, sandheden og livet". Og det afgørende for os er at blive ved hans ord og hans befalinger. Det kan ikke lade sig gøre uden, at vi bliver i ham og bliver i hans kærlighed.

Uden sand efterfølgelse af Ham i kærlighed, mister vi livlinen. Og mister vi den, er vor ortodoksi ikke megen nytte til.

Uden sand efterfølgelse af Ham i kærlighed,
mister vi livlinen. Og mister vi den,
er vor ortodoksi ikke til megen nytte.

Rettigheder

Og Pligter

En artikel om menneskerettigheder -
men også de forpligtelser,
der følger med Guds velsignelser

De seneste år er der sket en stadigt stigende fokusering på de individuelle rettigheder i samfundet. Temaet dukker op i samtaler, i medierne og er der latent i vor bevidsthed. Fokus på krænkelse af den enkeltes rettigheder er i sig selv positivt, men det sker mere og mere på bekostning af den enkeltes pligter og ansvar for medmennesket.

"Tidligere handlede det mere om forpligtelser og rettigheder, ud fra forestillingen om, at alle primært indgik i et forpligtende fællesskab. Nu synes det fælles perspektiv forsvundet i forhold til, hvad 'mig' kan få ud af fællesboet. Menneskerettigheder er entydigt individuelle rettigheder, de refererer ikke til institutioner eller grupper." Sådan skriver Henrik Larsens i sin nye bog "Ofrets Århundrede"¹.

Denne udvikling ses tydeligt på den anden side af Atlanten. Her er de individuelle "umistelige" rettigheder skarpt trukket op. En hastigt voksende, aggressiv advo-

katstand nærmest perverterer disse rettigheder. Millionkrav rejses for de mest banale og uskyldige overtrædelser af den individuelle frihed.

Det er blevet en hel industri, hvor også massemedierne er med i jagten på konstante ofre for systemet.

I velfærdsstatens Danmark har vi efterhånden "vænnet os til at betragte hvert enkelt af velfærdssystemets goder som en medfødt ret, uanset modbydelser. Alle sociale goder tilkommer alle, dvs. mig, det er ikke længere noget, som er reserveret dem, som vil tilpasse sig og opfylde deres forpligtelser over for samfundet"².

Vi har alle ret til arbejde, ret til understøttelse, hvis vi mister et arbejde, ret til sygesikring og uddannelse.

På sundhedsområdet er debatten ophedet om den enkeltes rettigheder til behandling. Vi føler alle instinktivt, at vi har den mest begunstigede kontrakt med staten - at har én dansker fået en hofte- eller hjerteoperation, så omfatter denne behandling med ét alle danskere til hver

Af Carsten Thomsen

en tid. Har et hospital fået en scanner, så skal alle have adgang til den. Kan svenskerne behandle kræfttilfælde, vi har opgivet i Danmark, så må danskerne have ret til at blive behandlet i Sverige. Kan et ægtepar ikke få børn, har de krav på et reagensglas-barn.

Vi føler, at vi har en ret til at være rask i al almindelighed og blive holdt i live med ethvert middel så længe som muligt, uanset økonomiske omkostninger. Og bliver ventelisten for lang og lykkes hjerteoperationen ikke til fulde, så skylder staten os noget - så er der tale om et løftebrud.

Det er et følsomt område, for de fleste kan være enige om, at ventelisterne er for lange, behandlingen ofte for dårlig, at sundhedsvæsenet er en institution i åndenød, der styres af følelseløse bureaukrater, og at ideen om lige muligheder for alle er utopi.

Der er en fare for, at vi igennem velfærdsstaten, som en stor grå masse, vænner os af med tanken om, at der er en forpligtelse forbundet med velfærdsgoderne. Samtidig smuldrer de relationer, der tidligere sluttede tæt omkring det enkelte menneske: kirken, slægten, landsbyen, kvarteret og familien. Den identitet og forpligtelse, man tidligere havde igennem disse 'institutioner', er gradvist forsvundet³.

Menneskets iboende værdighed?

Der skal ikke siges meget her om mere konkrete menneskerettigheder og deres historiske udvikling, blot nævne FNs verdenserklæring om menneskerettigheder (1948) og FNs konventioner om borgerlige, politiske og kulturelle rettigheder (1966).

Disse to traktater blev bl.a. til på baggrund af to verdenskriges moralske kaos og fremkomsten af flere og flere totalitære stater. Grundlaget for disse rettigheder er en sekulariseret tanke om "menneskets iboende værdighed".

Den kristne opfattelse er, at vort værd i stedet er begrundet i, at vi er skabt i Guds billede. Når der f.eks. står, at enhver har ret til liv, er denne ret ikke begrundet i menneskenaturen, men et udtryk for Skaberens vilje og gave.

Selvom der er en ikke ringe forskel i de to tilgangsvinkler, er de fleste af FNs menneskerettigheder i god overensstemmelse med kristen etik. Det gælder bl.a. religionsfrihed, ytrings- og forsamlingsfrihed, social frihed, forvalteransvar over for naturen, fordeling af verdens goder, fred mellem mennesker og folk, loyalitet og medansvar i samfundet.

Men disse rettigheder må ses på baggrund af andet end et broderskab mennesker imellem. Skabt i Guds billede står mennesket først og fremmest i et ansvarsforhold til Gud, og vi er derfor forpligtet over for Gud for vore medmennesker.

Pligt står over ret

Dr Christopher Wright har i mange år beskæftiget sig med den sociale etik i Det gamle Testamente. Han skriver:

"Syndefaldet har fået den konsekvens, at vi ofte kræver rettigheder og ser dem som noget "umisteligt", de er passive, noget man er født med. Derimod kræver Gud ansvar og ser rettigheder som noget, der bliver skænket gennem andres aktive lydighed"⁴.

Det gamle Testamente nævner flere eksempler. Retten til land og ejendom blev givet sammen med budet om ikke at stjele eller begære næstens ejendom. Retten til at så sin egen jord fulgte sammen med budet om at efterlade noget af kornet til den "fremmede og trængende" (3. Mos. 19:9-10). Guds velsignelser fulgte altid sammen med befalinger om at sørge for de fattige. Set i dette lys er de ti bud israelitternes guddommelige rettigheder, udtrykt i forhold til deres ansvarlighed over for Gud og deres medmennesker.

“

**Retten til at ytre sig er ikke
ensbetydende med, at man har
lov til at råbe 'ildebrand' i et
teater.**

”

Velgørenhed eller pligt

Indsamlinger til de fattige og nødlidende på Balkan eller til russiske kristne er et udtryk for vor barmhjertighed over for disse mennesker. Men ofte tænker vi ikke på, at Skriften taler om en pligt over for Gud, og for disse nødlidendes rettigheder under Gud. En pligt, som hvis vi ikke gav, ville betragtes som et eller andet svigt hos os.

"Det er så almindeligt forekommende i Det gamle Testaments lov, at det let forbigår vor opmærksomhed, at opfordringerne til valgørenhed, materiel støtte og upartisk retfærdighed over for de fattige og undertrykte i samfundet ikke var næstekærlige ekstra-goder, men legale pligter"⁵. Menneskerettigheder er altså ikke noget vi fortjener, fordi vi har en iboende værdi, men fordi Gud kræver det af andre.

Hvem er min næste?

Jesus understreger det, når han i Bjergprædiken befaler, at vi skal elske vore fjender. Vore fjender har stadig ret til vor forbøn og kærlighed, uanset hvad de har gjort, ikke fordi de fortjener det, men fordi Gud befaler det for vore fjenders skyld.

Christopher Wright nævner Jesu lignelse om den barmhjertige samaritaner. Jesus blev stillet spørgsmålet: "Hvem er min næste", og Jesus spørger igen med lignel-

sen: "Hvem viste sig at være næste til den sårede rejsende?" Det spørgsmål, Jesus fik stillet, kan egentlig omskrives til: Hvem har ret til at blive kaldt min næste og derfor forvente min velgørenhed? Er det kun de kristne jeg kender, de hjemløse i København, samvittighedsfanger i Kina eller de fordrevne fra Kosovo?

Jesus viser, at det er en forkert måde at angribe problemet på. Når vi er optaget af at definere andres rettigheder, så vil det altid ende med, at vi begrænser vort eget ansvar. Jo mere vort ansvar bliver begrænset af forskellige betingelser, jo færre bliver vor næstes rettigheder. Vi begrænser dem til de mennesker, vi er villige til at acceptere som næste, og til det ansvar vi føler over for dem.

Ret til at blive et Guds barn

Retten til at blive et Guds barn er den største rettighed, vi kan forestille os. Bibelen understreger, at denne ret ikke er baseret på nogen fortjeneste eller iboende værdi hos os. Den gives alene på grund af Guds forsonende værk i Kristus Jesus, og hans løfte om frelse på baggrund af Kristi stedfortrædende død.

"Men alle dem, der tog imod ham, gav han ret til at blive Guds børn, dem, der tror på hans navn." Joh. 1:12.

Deraf følger, at det største ansvar hos dem, der har modtaget frelsen, er at forkynde evangeliet for andre, så de kan tage imod. Ja, missionsbefalingen i Matthæus 28 er i sig selv en menneskerettighedserklæring, hvis vi nu skal blive i vor terminologi. Vi har retten til at forkynde, fordi alle folkeslag har ret til at høre det glade budskab.

At opgive vor egen ret

Hvilket ansvar og forpligtigelse har vi da over for menneskerettighederne? Vi bør først og fremmest være opmærksomme på ikke at adskille talen om rettigheder fra talen om ansvar og forpligtelse.

En har engang sagt, at retten til at ytre sig ikke er ensbetydende med, at man har lov til at råbe "ildebrand" i et teater. Rettigheder er ikke nogen blanko-check, som bliver udstedt i ens navn.

At understrege den enkeltes forpligtelser kan være velgørende, når ekstreme dyre-rettigheds-organisationer ødelægger minkfarme, eller når pro-abortion-grupper taler om kvindens ret til at bestemme over sin egen krop for at underminere fosterets ret til liv.

Kristus undlod at forsvare sig eller kræve sine rettigheder, da han blev udsat for det ene overgreb efter det andet, da han blev forfulgt og uretfærdigt anklaget og dømt.

Ser vi på apostlen Paulus, var han meget fleksibel, når det kom til hans egne rettigheder. F.eks. gav han afkald på økonomisk støtte fra menigheden i Korint, selvom han havde ret til den. Men han forsvarede ivrigt andre kristne tjeneres ret til at modtage samme støtte. Paulus gav afkald bl.a. for at intet skulle hindre evangeliets vækst og forkyndelse. (1. Kor. 9)

Anderledes var hans forhold til hans ret, da han blev arresteret i Jerusalem. Her tøvede han ikke med at

påkalde opmærksomheden på sine rettigheder som romersk statsborger for at undgå piskning.

At skulle acceptere at ens grundlovssikrede rettigheder bliver krænkede virker overdrevent idealistisk i dagens Danmark. Er det virkelig nødvendigt? Den enkelte situation vil afhænge af, hvad vor holdning skal være til en given krænkelse af vore rettigheder.

Som Paulus må vi kunne sige "Jeg er blevet svag for de svage for at vinde de svage. Alt er jeg blevet for alle for i det mindste at frelse nogen." (1. Kor. 9:22)

Kæmpe for andres ret

I nogle situationer vil det kunne være med til at fremme evangeliet, om vi gav afkald på visse rettigheder. Det gælder ikke mindst, hvis missionærer rejser ud til lande, hvor der sker store overgreb på menneskerettighederne. Er vor næste kun foran vor gadedør, eller føler vi harme og indignation, når grov undertrykkelse og forfølgelser kommer over Guds folk i lande med diktatur.

Er det sociale ansvar noget, vi kan afskrive helt og holdent, fordi staten forpligtiger sig til at tage sig af det? Er vi ikke som menighed også forpligtet til at række ud til dem, der ikke har nogen stor røst i samfundet og kan tale for deres sag og deres rettigheder?

Retten gemt med Gud

Billedet af menigheden, som et legeme, hvor Kristus er hovedet og vi er lemmer, der er afhængige af hinanden, giver os en ide om, at ingen kristen burde leve isoleret fra fællesskabet. Andre er afhængige af ens tjeneste, ligesom man selv ikke kan undvære andres støtte og opmuntring. Jo, vi har først og fremmest et ansvar for vor kristne broder og søster, men det er ikke kun den nære åndelige familie, vi er forpligtet til. Ethvert menneske er skabt i Guds billede, og det giver alle mennesker en værdi i Guds øjne, som vi ikke bør overse.

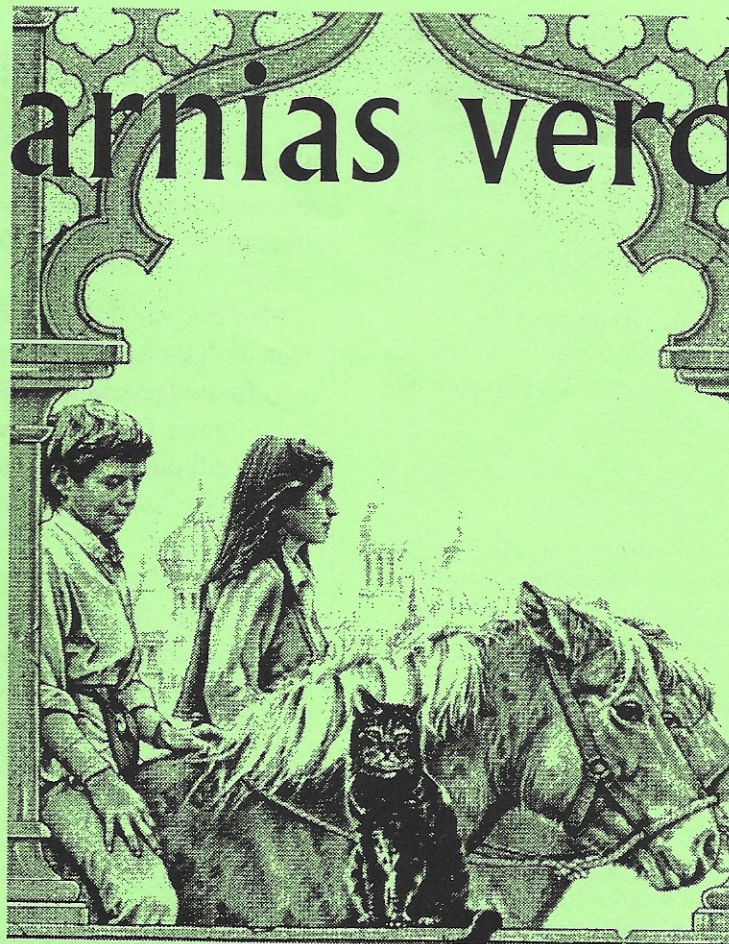
Vi kan i denne gudgivne pligt glæde os over den vished og det håb, at vore rettigheder ikke er baseret alene på en menneskeskabt traktat eller lovgivning. Vor ret er sikret af og gemt hos Faderen. Hvad vi lider for Kristi skyld nu er ikke uden evighedsbetydning, men bærer en evig vægt af herlighed.

De grove krænkelse af menneskerettigheder i totalitære stater, synes ofte ikke at blive straffet og ført til protokols, men vi kan være vis på, at Guds retfærdighed vil blive synlig på den yderste dag, hvor ugudelighed og ulydighed vil få deres straf.

Noter:

1. Ofrets Århundrede af Henrik Larsen, side 28
2. Ofrets Århundrede, side 30
3. Ofrets Århundrede, side 28
4. Walking in the Ways of the Lord af Christopher Wright, side 263.
5. Walking in the Ways of the Lord af Christopher Wright, side 256.

Narnias verden

Dette er første artikel af to om C. S. Lewis' Narnia-bog »Prins Caspian«.

Af Louis Nielsen

Lewis' oprindelige titel til dette andet Narnia eventyr var "Drawn into Narnia", som han omdøbte til "A Horn in Narnia", da forlæggeren ikke kunne godkende den først foreslåede titel. Det blev til "Prins Caspian", da forlæggeren til Lewis' store fortrydelse heller ikke kunne godtage det andet forslag.

Historien i "Prins Caspian" foregår mange århundreder efter, at børnene første gang var i Narnia - men, efter tiden i deres verden, kun et år efter deres første møde med Narnia. De kaldes til Narnia af dronning Susans horn, som prins Caspian lader lyde, da landets sande indbyggere midt i en borgerkrigs tumult er i yderste fare.

Landet har inden da i umindelige tider været underlagt en fremmed magt, og næsten ethvert minde om dets tidligere liv er blevet undertrykt. Minderne lever kun videre hos nogle få mennesker, en lille gruppe talende dyr og nogle dværge, som lever en særdeles tilbagetrukket tilværelse, skjulte og ukendte for det store flertal af landets indbyggere. Skoven og naturen er heller ikke længere beåndet og rigtig levende, men død. Og slottet Cair Paravel, hvorfra Peter og hans søskende havde regeret

som konger og dronninger, er blevet en ruin tilgroet og indelukket af vild natur.

Peter, Edmund, Susan og Lucy opholder sig på en grå, trist jernbanestation på vej til deres respektive kostskoler efter sommerferien. Den grå stemning omkring dem passer godt til stemningen i deres sind. C.S.Lewis var ingen ven af de traditionelle skoler, han havde selv så mange bitre minder fra den tid. Men pludselig kaldes de til, hvad der forekommer dem en ø, men som senere viser sig at være Narnia, endda omgivelser i Narnia de tidligere havde levet i, men som nu var forvandlet til ukendelighed. Her kan så historien begynde.

Dværgen Trumfe bliver reddet

Der er et væld af fine personskildringer i "Prins Caspian" og mange fine bemærkninger og betragtninger. Vi har allerede bragt et par stykker i vor første artikel (Kristent Perspektiv nr.1 1999, side 7 og 8).

Børnenes første møde med levende væsener i Narnia er med dværgen Trumfe, som de redder fra døden, da et par soldater vil sætte ham af på den "ø", hvor børnene

opholder sig. Soldaterne vil overlade ham til "spøgelserne", som man siger der, hvor de kommer fra, fordi man mener, at "øen" er behersket af sådanne.

En meget stor del af fortællingen er Trumfes genfortælling af, hvad der er sket i Narnia alle disse mellemliggende år fortalt med prins Caspians ord, som Trumfe kort forinden har mødt. Prins Caspian er flygtet fra sin farbror, den onde Miraz, som tidligere har myrdet Caspians far, landets lovlige konge.

Trumfe er netop udsendt af Caspian og hans lille gruppe af forbundsfæller for at møde Aslan, eller hvem Aslan vil sende. Under den mission er det, at Trumfe bliver taget til fange.

Eventyret ifølge Lewis

Lewis skrev Narniafortællingerne, fordi han var overbevist om eventyrs værdi som formidler af evige sandheder ikke alene til børn, men også til voksne. Han skrev dem ikke som allegorier, men som rene eventyr.

"Kristen skønlitteratur er litteratur, der skrives af kristne" forklarer han i "Det er Kristendom". "Hvad der trænges til", skriver han i et andet essay, "er ikke flere bøger om, hvad kristendom er, men bøger om andre emner skrevet af kristne med deres kristendom i behold".

Vi kan følgelig forvente, at Narnias verden indeholder afbildninger af kristne tankegange, og at nogle af skikkelserne i Narnia repræsenterer en kristen karakter, men det er ubevidst, for Lewis skrev sine fortællinger, for at børn (og deres forældre) skulle fryde sig over dem, og først derefter, for at man kunne lære af dem.

Det primære for ham er at fortælle gode eventyr. Til en ung beundrer skrev han: "Det jeg gør er ikke at repræsentere den virkelige kristne historie i symboler. Snarere tænker jeg: 'Antag, at der findes en verden som Narnia, og at det er kommet i nød og trænger til frelse, og at Guds søn (eller 'den store kejser hinsides havets søn') blev sendt for at frelse det, ligesom han blev sendt for at frelse vor verden - hvordan vil det foregå i Narnia og tage sig ud i Narnia?'".

Narnias verden og vor verden

Derfor skal vi ikke lede efter detaljerede og eksakte paralleller mellem begivenhederne i Narnia og i vor verden. Narnia er en verden, som på en særlig måde har Aslans bevågenhed. Men rigerne rundt omkring Narnia er også underlagt Aslans magt. Narnia er ikke der, hvor Aslan kommer fra, men Aslan kommer og går i Narnia. Han er ikke hele tiden personligt nærværende, og der kan endda gå lange tider mellem, at han kommer.

Aslans eget rige er derimod transcendent og evigt. Narnia er kun "skyggelandet", en midlertidig og forgængelig verden, akkurat som vor verden. Aslan er også i den verden, børnene kommer fra, men der har han andre navne. Noget af det, børnene oplever i Narnia, er analogier til livet i den verden, de kommer fra. Analogier, som de kan lære af, og ved hvis hjælp de kan forstå de evige og transcendent ting.

I kristenhedens lange historie har der været lange perioder, hvor Kristus ikke synes særligt nærværende, og hvor Kristi folk lider og nærmest søger i hi - tider, hvor sandheden ikke ønskes, men undertrykkes og forfølges.

Hovedbudskabet i "Prins Caspian" synes at være det

Rækkefølgen i Narnia-serien

I Narnia-serien er "Prins Caspian" den tredje af Narniafortællingerne, "Løven, heksen og gardero-beskabet" den første, "Hesten og drengen" den anden.

Men det var ikke den orden, Lewis skrev dem i. Her er "Løven, heksen og gardero-beskabet" stadig den første (udkommer 1950) og "Prins Caspian" (udkommer 1951) den anden. "Morgenvandrers rejsen" (udkommer 1952) er den tredje fortælling og "Sølvstolen" (udkommer 1953) den fjerde Narniafortælling.

Først herefter kommer "Hesten og drengen" (udkommer 1954) som den femte efterfulgt af "Troldmandens nevø" (udkommer 1955) som den sjette, men kronologisk set den første, for her begynder det alt sammen og "Det sidste slag" (udkommer 1956) som den syvende og sidste.

Guds folk oplever i sådanne perioder, hvordan sandheden og Guds folk overlever og sejrer, og om de valg mennesker stilles over for, når Aslan ikke er nærværende.

Men figurerne og landskabet og historien hører ikke hjemme i vor verden, men i Narnia, og forbindelsen til vor verden åbnes os gennem Peter, Edmund, Susan og Lucy og forbindelsen til den transcendent verden gennem Aslan, i Narnia den store gyldne løve, men i virkeligheden "Søn af Kejseren, hinsides havet".

Lighedspunkter med vort samfund

Overfører vi fortællingen i "Prins Caspian" til vor verden i tiden op til Lewis' død i 1956 og i årtierne derefter, så udviser den mange lighedspunkter med det åndsklima og de samfundsforhold, som har kendetegnet disse årtier, ja hele århundredet med det store og grumme diktatur i Nazi-Tyskland og hele tiden med sovjetkommunismen og kulturradikalismen og rationalismen i vest, som systematisk har nedbrudt troen hos de fleste. Det er de vilkår, kristne og sandhedselskende mennesker har haft at leve, og kæmpe under, rammende beskrevet side 61:

Han (Caspian) lærte også en hel del ved at bruge sine egne øjne og ører. Som lille havde han tit spekuleret på, hvorfor han ikke brød sig om sin tante, dronning Prunaprismia; han indså nu, at det var, fordi hun ikke brød sig om ham. Det begyndte også at gå op for ham, at Narnia var et ulykkeligt land. Skatterne var høje, og lovene var strenge, og Miraz var en grusom mand.

I en verden, hvor sandheden forties, argumenteres imod og bekæmpes, er mødet med nogle af "gammelnarni-

erne" velgørende, som f.eks. Caspians barnepige, grævlingen Trøffelsnuser, kentauren Glenstorm, vismanden Dr Cornelius, for ikke at tale om musen Rippitjip.

Barnepigen bliver sendt bort fra hoffet, da det går op for Miraz, at hun fortæller den unge prins om Narnia, til sidst i fortællingen ser vi hende som lærer for en flok aldeles umulige drenge, som Lewis skildrer som "griselig-nende". Men hun har ikke forandret sig det mindste, og da hun omsider møder Aslan, er det lutter fryd og gammen. Trøffelsnuser er nok et dyr, men han forbliver, hvad han altid har været:

Jeg er et dyr, er jeg, og tilmed en grævling. Vi forandrer os ikke. Vi holder fast ved tingene.

Kentauren Glenstorm beskrives som "profet og stjerne-kigger". Han ved, hvad der er ved at ske:

"Længe leve kongen!", råbte han, "jeg og mine sønner er beredt til krig. Hvornår skal slaget stå?" Indtil nu havde hverken Caspian eller de andre for alvor tænkt at føre krig. De havde måske haft nogle svævende forestillinger om at angribe et par menneskegårde eller et jagtselskab, hvis et sådant vovede sig for langt ind i den sydlige ødemærk. Men ellers havde de kun tænkt sig at leve afsondret i skove og huler og forsøge at genopbygge det gamle Narnia i hemmelighed. Da Glenstorm havde talt, blev de alle sammen pludselig meget mere alvorlige. "Mener du en rigtig krig - for at fordrive Miraz fra Narnia?" spurgte Caspian. "Hvad ellers?" sagde kentauren. "Hvorfor skulle Eders Majestæt ellers gå klædt i ringbrynje og bære sværd ved siden?" "Men kan det lade sig gøre, Glenstorm?" spurgte grævlingen. "Tiden er moden", sagde Glenstorm. "Jeg iagttager himlen, grævling, for det er mit hverv, ligesom det er dit at huske".

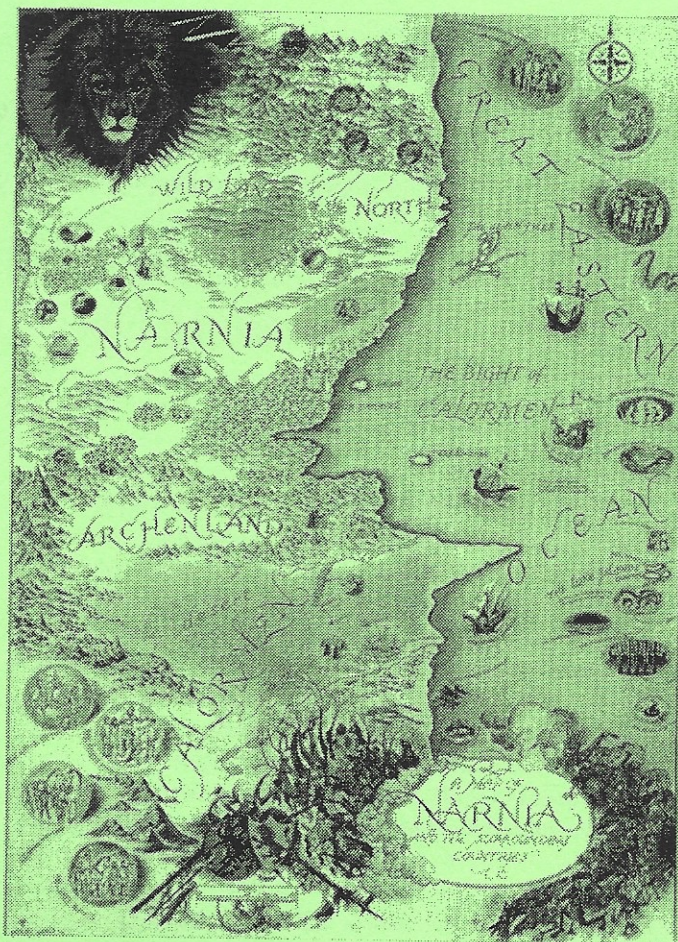
Det er godt og vigtigt, ikke mindst i frafalds- og opløsningstider, at kirken har mænd og kvinder, der har Guds ord i hjerterne, men det er også afgørende, at den har mænd med profetisk gave, som kan tyde og tolke Guds ord og anvende det på "tid og tider". Afgørende, at kirken ved sig kaldet til at "at kæmpe for den tro, som én gang for alle er overdraget de hellige", at "den løfter troens skjold, griber frelsens hjelm og Åndens sværd", og at kirkens ledere "tager vare på sig selv og på hele hjorden"².

Nye kræfter i Aslans nærhed

At sove under stjernerne, kun at drikke kildevand og hovedsagelig at leve af nødder og vilde frugter var en sær oplevelse for Caspian, der havde været vant til en seng med silkelagener i et gobelinprydet gemak på slottet, til måltider serveret på guld-og sølvfade i forgemakket og til tjenere, der kom springende, når han kaldte. Men han havde aldrig haft det bedre. Aldrig havde en nattesøvn været mere forfriskende, og aldrig havde maden smagt bedre, og han begyndte allerede at hærdes og få et mere kongeligt udtryk i ansigtet.

Om Edmund fortælles det:

"Jeg tror ikke, Edmund ville have en chance, hvis han

Copyright © Pauline Baynes and C.S. Lewis (Pic) Ltd 1972

havde kæmpet mod Trumfe et døgn tidligere. Men Narnia-atmosfæren havde påvirket ham, lige siden de ankom til øen, og han begyndte at huske de erfaringer, han havde gjort i tidligere kampe, og hans arme og fingre begyndte at få deres gamle håndslag tilbage. Han var kong Edmund endnu en gang."

Lidt længere henne i fortællingen, i optakten til kampsce-
nen mellem Miraz og kong Peter, hvor Edmund er sek-
kundant, siges det igen om Edmund:

".... mellem dem (kentauren og kæmpen Vimmelvæder) gik en skikkelse, som de (de to hertuger) ikke genkendte. Og heller ingen af de andre drenge på Edmunds skole ville have kunnet genkende ham, hvis de havde set ham i dette øjeblik. For Aslan havde åndet på ham ved deres møde, og der var kommet noget majestætisk over ham."

At leve i Aslans land og færdes i hans nærhed indgiver nye kræfter og nyt mod³. Det forvandler. Det nye Testamente fortæller os nøjagtigt det samme om det at være i Kristus og følge Ham. Det kan godt være, at det bliver et liv i fattigdom og ringhed og fyldt med mange afsavn og strabadser, men det er altid et langt bedre og lykkeligere liv, end livet uden ham.

Vi kan ikke gå videre til det næste tema uden at af-
runde med denne perle, som er en dialog mellem Lucy
og Aslan:

"Åh, du godeste", sagde Lucy. "Og jeg, som var så glad over at finde dig igen. Jeg troede du ville lade mig blive

» Leg og lystighed følger Aslans fremmarch.
Aslan skaber liv og sætter mennesker og den
umælende natur i frihed, det må fejres -
legen og jubelen vil ingen ende tage. «

hos dig. Jeg troede, du ville komme med et brøl og skræmme alle fjenderne væk ligesom sidste gang. Det er jo rædsomt." "Det er svært for dig, lille ven", sagde Aslan. "Men der er ikke noget, der sker på samme måde to gange. Vi har alle sammen haft det svært i Narnia før nu." Lucy begravede hovedet i hans manke for ikke at se hans ansigt. Men der må have været trolddom i manken. Hun kunne mærke løvekræfter strømme over i sin krop. Brat satte hun sig op. "Undskyld, Aslan," sagde hun. "Jeg er parat nu." "Nu er du en løvinde," sagde Aslan. "Og nu vil hele Narnia blive vakt til live igen. Men kom. Der er ingen tid at spille".

Men livet i Aslans nærhed er ikke udelukkende afsavn, møje og kamp, det er også mættelse, glæde og endda fest. Lucy får i nogle få øjeblikke skænket den fryd at have Aslan og bare nyde hans selskab:

"Aslan, Aslan. Kære Aslan", hulkede Lucy. "Omsider". Det store dyr rullede om på siden, så Lucy tumlede om, halvt siddende og halvt liggende, mellem hans forpoter. Han bøjede hovedet og strejfede hendes næse med sin tunge. Hun mærkede hans hede ånde omslutte sig. Hun stirrede på hans store ansigt. "Velkommen mit barn," sagde han. "Aslan", sagde Lucy. "Du er blevet større". "Det er, fordi du er blevet ældre, lille ven," svarede han. "Ikke fordi du er blevet det?". "Jeg er ikke blevet ældre. Men for hvert år, du ældes, vil jeg blive større." I nogen tid følte hun sig så lykkelig, at hun ikke ønskede at sige noget. Men Aslan tog til orde. "Lucy," sagde han. "Vi kan ikke blive liggende her ret længe. I har arbejde at gøre, og I har spildt megen tid i dag."

Jesus forberedte sine disciple omhyggeligt på sin bortgang, og han lagde ikke skjul på, at de ville få trængsler og ville blive hadet af verden. Men han fortalte dem også, at han gik bort for at berede dem et sted, hvor de kunne være sammen med ham for altid.

Han lovede at komme til dem, lovede, at der langs vejen ville være mødesteder, hvor han og de ville mødes⁴. Men kun for korte øjeblikke. For opgaverne venter. Og først i Himlen bliver fryden evig. Jesus forandrer sig aldrig. Men som vi vokser i ham og lærer ham bedre at kende, bliver han stadig større og mere underfuld for os.

Aslans hjælp i krigen

I "Prins Caspian" er Aslan ikke med i selve slaget, det lader han Peter, Edmund, Caspian, Trumfe, dyrene og sko-

vens træer udkæmpe, men det er alligevel hans krig, for det er ham, der sætter den i gang, og ham, der opvækker og bringer hæren sammen. Ham, der skynder på børnene, når de tager den lidt for meget med ro. Ham, der leder dem tilbage, når de på grund af deres selvklogskab farer vild, og løber foran dem til de er ved deres bestemmelsessted. Men selv er han umiddelbart optaget med at bringe liv, fest og glæde til de mange i Narnia, som i lange tider ikke har kunnet ånde frit.

"Tidligt samme morgen (den dag det store slag fandt sted), efter et par timers søvn, var pigerne vågnet og havde set Aslan stå ved siden af sig og hørte ham sige: "Nu skal vi more os ". Træerne var alle sammen forsvundet, men de kunne se dem bevæge sig af sted mod Aslans Høj som en mørk stribe i det fjerne. Bacchus og mænaderne - hans vilde, kåde piger - og Silenus⁵ var stadig sammen med dem. Lucy, der følte sig udhvilet sprang op. Alle var vågne, alle lo; der blev spillet på fløjter og slået på bækkener. Dyr - ikke talende dyr - strømmede imod dem fra alle verdenshjørner. "Hvad skal vi, Aslan?" sagde Lucy; hendes øjne dansede, og hendes fødder havde lyst til at danse. "Kom, børn," sagde han. "Jeg giver jer en ridetur igen i dag." "Åh....pragtfuldt!" råbte Lucy, og begge pigerne satte sig op på Aslans varme, gyldne ryg, som de tidligere havde gjort det engang for længe, længe siden. Så satte hele flokken sig i bevægelse: Aslan gik i spidsen, og Bacchus og hans mænader dansede og hoppede og slog vejrmøller, dyrene sprang lystigt rundt omkring dem, Silenus og hans æsel luntede bagefter dem."

Allerede en del tidligere i fortællingen har Lewis introduceret Bacchus, mænaderne og Silenus:

"Den dansende skare omkring Aslan bevægede sig så tæt og hurtigt, at Lucy var ganske forvirret. Hun så slet ikke, hvor de andre skabninger, der lidt efter dansede rundt mellem træerne kom fra. En af dem var en yngling, kun iført et hjorteskind, med en krans af vinblade i sit krøllede hår. Hans ansigt ville næsten have været for kønt til at sidde på en dreng, hvis det ikke havde set så utrolig vildt ud. Som Edmund sagde, da han et par dage senere så ham, så følte man, at "Det er en fyr, der kan finde på at gøre hvad som helst - hvad som helst." Der var masser af piger sammen med ham, alle lige så vilde som han. Der var endda, helt uventet, en mand på et æsel. Og alle lo; og alle råbte: Euan, euan, eu-oi-oi-oi⁶.

..... "Forfriskninger! Forfriskninger!" brølede den gamle mand. Alle begyndte at spise, og selv om dine forældre

måske har et drivhus, så kan jeg godt love dig, at du aldrig har smagt så gode druer. Virkelig fine druer, faste på ydersiden, men kølige og søde og væskefyldte, når man kom dem i munden, var en ting, som pigerne aldrig rigtig havde fået nok af før. Her var der mere end hjertet på nogen tænkelig måde kunne begære, og der var overhovedet ingen, der viste bordskik. Overalt kunne man se klistrede og fedtede fingre, og selv om alle havde munden fuld, hørtes hele tiden gjaldende latter og det lystige råb Euan, euan, eu-oi-oi-oi, indtil de alle sammen pludselig i samme øjeblik følte, at legen (hvad den så end hed) og festen burde stoppe, og kastede sig forpustede om på jorden og vendte ansigterne mod Aslan for at høre, hvad han havde at sige

.... Lucy kom i tanke om noget og hviskede til Susan: "Du Su.... jeg ved, hvem de er." "Hvem?" "Drengen med det vilde ansigt er Bacchus, og den gamle på æslet er Silenus. Kan du huske, at hr.Tumnus fortalte os om dem engang for længe siden?" "Jo, naturligvis. Men, Lucy ..." "Hvad?" Jeg ville ikke have følt mig tryk i selskab med Bacchus og alle hans vilde piger, hvis vi havde mødt dem, uden at Aslan var med." "Nej, det ville jeg heller ikke," sagde Lucy."

Lewis forståelse af myterne

Nogle læsere vil uden tvivl være forvirrede over de her beskrevne scener. Hvad har Bacchus og græske myter at gøre i Narnia? Og så tilmed Bacchus! Det er en af Lewis' ideer, at der er en god portion sandhedsværdi i flere af de hedenske myter. Selvom nogle kan virke en anelse perverterede, udtrykker myterne dog menneskets dybeste længsler og følelser.

Det er Lewis' påstand, at én gang i verdens historie blev myterne til virkelighed i noget, som ikke er en myte, men konkret virkelighed, nemlig i Jesu Kristi, Guds Søns inkarnation og komme.

Der er en dyb og ægte glæde, ja fest, når Aslan kommer til Narnia. Det var der i "Løven, heksen og garderobeskabet" og det er der i "Prins Caspian". Leg og lystighed følger Aslans fremmarch, og det også selvom hans hær andetsteds i nabolaget udkæmper et drabeligt slag mod Narnias fjender. Aslan skaber liv, sætter den umælende såvel som den mælende natur og dværge, kæmper og

mennesker i frihed, det må fejres, og for det festes der. Og legen og jubelen vil ingen ende tage.

Kirken har ofte - og med en god portion ret - frygtet det overstadige, det eksalterede, den frie og ubundne glæde. Den har altid lagt vægt på pæne manerer.

Sådan har kirken ofte følt, at den skulle lægge en dæmper på livsudfoldelsen. Ikke mindst på det erotiske område har kirken ofte lagt op til livsfornægtelse og forsælgelse. Vi må sige, at ofte har den haft grund til det. Men resultatet er blevet en ofte steril kirke, hvor alt er nydeligt og pænt, hvor der er styr på alle ting, men på livets og glædens bekostning. Ja, på bekostning af de mennesker, som endnu ikke har lært den rette adfærd og de rette gebærder.

Vi glemmer let, at Jesus selv gik til fester og markeder, og at man skældte ham ud for at være "en frådser og drunker og ven med toldere og syndere". Ved sit indtog i Jerusalem, valgte han ikke at neddæmpe disciplenes og folkemængdens entusiasme (Luk 19:37-40). Michael Green har sagt:

"Den, der er tilhænger af orden, tør ikke overlade frihedens ansvarlighed til Ånden. På den anden side kan den, der er beruset af sin oplevelse af Guds befriende Ånd, let fristes til at miste tålmodigheden med den institutionelle kirke og drage ud til "fri" tilbedelse blandt ligesindede venner. Karismatikeren har mistillid til orden, og traditionalisten frygter frihed. Paulus satte pris på orden i kirken, for orden var et tegn på Åndens trofasthed. Men Paulus elskede ligeledes frihed i kirken, for det var frihed, Ånden kom for at bringe os. Han vidste, at orden kunne degenerere til dødelig ro som på en kirkegård, og at frihed kunne udvikle sig til et kaos som ved et drikkegilde." ("Helligånden", overs. v. Knud Trolborg, Unitas Forlag 1980).

Disse ord er vise ord. I Narnia er Aslan suveræn. "Hvor han går frem er glæden stor". I hans land er der stor og rig plads til glæden, naturligheden og livsudfoldelsen. Aslan lige så lidt som Jesus Kristus "tager glansen af livet". Selv Bacchus og hans vilde piger underlægger sig ham.

Deres tilstedeværelse er forfriskende som kontrast til

I Narnia er Aslan suveræn. "Hvor han går frem er glæden stor".

I hans land er der stor og rig plads til glæden, naturligheden og livsudfoldelsen. Aslan lige så lidt som Jesus Kristus

"tager glansen af livet".

den tristhed og selvhøjtidelighed, der er i Narnia, før Aslan igen gæster sit land, og som er så udbredt i vor tids samfund. Her sætter tristheden, bedrevenheden, den overdrevne fitness-og sundhedsdyrkelse og den politiske korrektheds præg på næsten alle ting. Alle nyhedsudsendelser og magasiner omtaler det farlige ved alle ting og det sætter ofte dagsordenen for den politiske debat, og foreskriver os næsten, hvordan vi skal leve.

Alle, som deltager i den jublende fest, ved, hvornår møtningspunktet er inde, hvornår det er tid til at holde op med at lege, feste og være lystige og give sig tid til at høre, hvad Aslan har at sige.

Bacchus er ikke ufarlig og sammenlignes ikke for ingenting med en vild dreng. Men når Aslan er der, underordner han sig hans kontrol, og så behøver man ikke være bange og utryg ved ham. "Jeg ville ikke have følt mig tryk i selskab med Bacchus og alle hans vilde piger, hvis vi havde mødt dem, uden at Aslan var med", siger Susan.

Det er, hvad kirken og den enkelte kristne skal have for øje: At have Jesus med i alt og til alt, hvad vi gør. Så behøver vi ikke frygte. For "I ham blev alting skabt i himlene og på jorden, det synlige og det usynlige, troner og herskere, magter og myndigheder. Ved ham og til ham er alting skabt. Han er forud for alt, og alt består ved ham".

"Alt hører jer til enten det er verden eller liv eller død, enten det er det, som nu er, eller det som kommer - alt tilhører jer. Men I tilhører Kristus, og Kristus Gud". "Lad derfor ikke nogen dømme jer på grund af mad og drikke, eller på grund af fester eller nymåne eller sabbatter.... Lad jer ikke frakende sejrprisen af nogen, der går ind for falsk ydmyghed Når I med Kristus er døde fra verdens magter, hvorfor underkaster I jer påbud, som om I levede i verden: "Tag ikke, smag ikke, rør ikke!"

"Alt, hvad Gud har skabt, er godt og skal ikke forkastes, når man tager imod det med tak; for det helliges ved Guds ord og ved bøn".

Noter:

1. Lewis skildrer den måde, skolerne opdrog børnene på med bidende ironi i flere af sine bøger, bl.a. i Narniabøgerne i omtalen af Jill og Eustace i "Morgenvandrerens rejse", og i "The Abolition of Man" og "Fangegarn udbringer en skål" som i den danske udgave indgår i "Fra helvedes Blækhuse". I "Prins Caspian" har vi hen mod slutningen af bogen denne sprudlende humørperle: "Det første hus, de kom til, var en skole, en pigeskole, hvor en masse narniske piger, alle med meget stramt hår og grimme stramme kraver om halsen og tykke, kradsende sokker på benene, havde en historietime. Den slags "historie", som de narniske børn under Miraz' styre blev undervist i, var meget kedeligere end nogen sand historie, og langt mere usand end noget eventyr".

2. Se Judas 3; Ef 6:13-18; ApG 20:28-30

3. For analogier til Det nye Testaments verden se f.eks. Joh 20:21-23; ApG 4:13-17; 1 Kor 15:58; 16:12; 2 Kor 4:1, 16; 5:6; Fil 4:12-13; 2 Thes 2:16-17 og 1 Pet 5:8-11.

4. Se Joh 14:1-3; 18; 16:19-22

5. "Bacchus og mænaderne - hans vilde, kåde piger - og Silenus (eller Silen)" - Bacchus hører hjemme i Dionysoskulten, som fra

Lilleasien via de gamle vindyrkende øer, Lesbos, Samos og Chias over Thrakien trængte ned i Grækenland. Denne Dionysoskult har i højere grad været præget af den bacchantiske rasen, besathed og ekstatiske dans. Grækerne satte ikke oprindeligt pris på denne form for gudsdyrkelse. Men omsider lærte de, at der er forskel på galskab og den hellige rus. For det lykkedes dem at neutralisere denne farlige gud og forvandle den gru, han først vakte, til glæde. Som den kristne kirke senere førte kamp mod sværmeri og tungetalen, bekæmpede grækerne overdrivelserne i Dionysosdyrkelsen; dansegalskaben blev til en kultisk dans; raseriet blev en salig henrykkelse, og det guddommelige vanvid blev til en ligeså guddommelig velsignelse, ja befrielse. Derfor har guden også tilnavne, der udtrykker begge sider af hans væsen Lysios: den befriende, og Bacchus: den rasende. Dionysos adskiller sig fra andre græske guder ved at han havde et følge af dyr, dæmoner, halvguder og naturligvis de troende, der sluttede sig til dette følge. Der var oprindeligt af troende kun kvinder med, mænaderne eller bakchantinderne, som blev grebet af, hvad mændene ville kalde hysteri, og fulgte gudens bud. Som mænader bar de lange lanser eller stave af narthex med en piniekogle på spidsen (thyrsos). Pinien er et frugtbarhedssymbol. Silén er mandlige frugtbarhedsdæmoner, et sidestykke til nymferne. Silenen opfattes i reglen som ældre og undertiden som fader til satyrerne. I det antikke satyrspil, der gik over scenen efter tragedien, er Silen det lystige (og lystne) satyrkors leder. (Efter "Græske Guder og Helte" af Leo Hjortsø, Politikens Forlag 1971).

6. Det traditionelle Bacchusråb. Ordene har ingen egentlig betydning.

Glædelig Jul og godt Årtusindskifte

Kristent Perspektiv" udgives af Perspektiv Bibelskole. Sekretariatet v. Joyce Deeks, Lindevej 56, 5250 Odense SV. Redaktion: Carsten Thomsen (ansv. red), Hvidbjergvej 9, 1th, 2720 Vanløse, e-mail: ctl@image.dk, tlf. 38 71 25 74, Louis Nielsen, Lungstedløkken 2, 5250 Odense SV, tlf: 65 96 38 37, Karl-Jørgen Helmich, Østergade 51, Trolldhede, 6920 Videbæk, tlf: 97 19 44 82. Bladet udgives 4 gange om året. Det udsendes gratis til studerende på Perspektiv Bibelskole. Årsabonnement: 75 kr.